

<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-42-02>

УДК 323.2

Анастасія Валентинівна Денисюк

аспірантка кафедри суспільно-політичних наук,
Вінницького національного технічного університету,
вул. Хмельницьке шосе, 95, Вінниця, 21000,
anastasiadiadema@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9987-4290>

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ДІАЛОГУ В УМОВАХ КРИЗИ

Розглядається проблема побудови політичного діалогу в умовах політичної кризи. Проаналізовано поняття «діалог», «політичний діалог», «компроміс». Акцентується увага на проблемі побудови діалогу між державами під час війни. Виокремлено атрибути політичного діалогу, які дозволяють створити платформу для взаєморозуміння. Це: наявність двох або більше учасників з їхніми особливостями і відмінностями; взаємний обмін інформацією за умови можливості висловитися; готовність зрозуміти точку зору іншої сторони; визначення спільної мови, умов діалогу, або інших особливостей; присутність третьої сторони як гаранта дотримання міжнародного права і затвердження досягнутих домовленостей.

Проаналізовано інформаційно-психологічний аспект політичної кризи. Визначено важливість підготовки громадян до політичного діалогу.

Виявлено причинно-наслідкові зав'язки між застосуванням інформаційно-комунікативних технологій і ефективністю політичного діалогу між учасниками політичного конфлікту на міждержавному рівні. Виокремлено головні компоненти інформаційно-психологічної війни, які потрібно врахувати для побудови політичного діалогу.

Аналізується інформаційно-комунікативні технології, які використовує РФ у війні проти України. Розглядаються чинники, які можуть у майбутньому стати основою цивілізованої взаємодії. Визначені ефективні механізми політичного діалогу, як можуть бути використані під час війни.

Ключові слова: *політичний діалог, політична криза, переговори, війна, інформаційна війна, політична комунікація, пропаганда, демократія, політичні цінності, політичний компроміс*

Як цитувати: Денисюк, А. В. 2022. Механізми реалізації політичного діалогу в умовах кризи. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології»* 42: 13-20. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-42-02>

In cites: Denysiuk, Anastasiia 2022. Mechanisms of implementation of political dialogue in crisis conditions. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 42: 13-20. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-42-02> (in Ukrainian)

Політичний діалог вважається оптимальним способом розв'язання політичних конфліктів, криз і війн. Звичайно, існує багато факторів, які наближають мир. Важливу роль відіграють ситуація «на полі бою», підтримка стратегії уряду

громадянами та інших держав-партнерів, міжнародне право тощо. Нині у світі відбувається чимало війн. Однією з наймасштабніших є війна РФ з Україною. В цій війні Україна бореться за власну державність, за європейські цінності, за демократію. Зрозуміло, що це не лише новий етап українсько-російського конфлікту, що триває століттями, а й початок оєвропейського цивілізаційного зламу. Ця війна залишить відбиток не лише у колективній

національній пам'яті українців, а й вплине на розвиток усього цивілізованого світу.

Тут виникає чимало актуальних питань. Чому ж політики не можуть дійти консенсусу та побудувати діалог? Як закінчити війну? Який політичний механізм є дієвим для закінчення війни?

У сучасній науковій і публіцистичній літературі є досить багато праць про особливості перебігу та причини виникнення політичних криз, зокрема, війн. У цих працях слушно робиться акцент на інформаційно-психологічній складовій війни, юридичних аспектах. Тут враховується й інтереси учасників політичного конфлікту, їхня кількість, наслідки тощо (Kononenko, Tymchenko, Tarakhonch 2022: 65; Кононенко 2018: 75).

Різним аспектам війни, зокрема, інформаційної, конфліктам і реалізації політичного діалогу присвячені праці О. Бабкіної, Є. Бистрицького, Р. Войтович, М. Головатого, Є. Головахи, М. Головка, В. Горбатенка, Т. Комарової, В. Кононенка, В. Корнієнка, Н. Костенко, О. Крутій, М. Остапенко, В. Пилипенко, Т. Семигіної, Н. Ротар, О. Фісуна, Ю. Шайгородського та інших.

Проте нині недостатньо аналітичних розробок щодо способів завершення війни і прогнозування наслідків. Особливо важливим є пошук ефективних механізмів реалізації діалогу з метою завершення війни між Росією та Україною.

У цій статті зупинимось на аналізі певної складової політичної кризи (війни), а саме – на інформаційно-психологічній. Виявлення причинно-наслідкових зв'язків дає змогу зробити методологічний аналіз дослідницького об'єкта, який дозволить розглянути у взаємозв'язку психологічні компоненти війни та можливості побудови політичного діалогу.

На наш погляд, для аналізу можливостей побудови діалогу, потрібно виокремити головні компоненти інформаційно-психологічної війни. Це:

1. Орієнтованість.
2. Опис сутності політичного конфлікту.
3. Історичний аспект виникнення війни.
4. Учасники війни.
5. Рівень участі у війні певних політичних акторів.
6. Цілі інформаційно-психологічної війни.
7. Етапи її реалізації.
8. Методи та прийоми інформаційно-психологічного впливу.
9. Інструменти (засоби) інформаційно-психологічного впливу.

10. Соціально-політичні наслідки.

11. Сценарії виходу на політичний діалог і закінчення війни (Кононенко 2018: 77).

Можна констатувати, що саме на заключному етапі дослідження з'являється можливість розробити сценарії закінчення війни. Це насамперед пояснюється тим, що на початкових стадіях визрівання міжнародних конфліктів дуже важко запропонувати сценарії виходу із ситуації тому, що необхідно зрозуміти причини та наслідки політичного конфлікту, або війни. Йдеться про певне очікування, коли конфлікт подолає стадію зародження і почне розвиватись.

Мета інформаційно-психологічної війни – забезпечення інформаційного домінування над супротивником, щоб він не зміг скористатися іншими джерелами інформації для розуміння сформованої ситуації та подальшого реагування. Також відбувається інформування і власних громадян.

Отже, об'єктами впливу стають, насамперед, люди з їхньою особливою політичною свідомістю та культурою. За допомогою політичних технологій у них формують чи коригують певні думки, політичні настанови, політичні цінності, політичну поведінку, уявлення про потенційних противників. Це процес детально продуманий і реалізується досить тривалий час. Відповідно, коли є мета закінчити війну чи політичний конфлікт, то це реалізовувати ненав'язливо. Тут на допомогу приходить політичний діалог, що реалізуватиметься різними механізмами.

Звернімось до сутності цього поняття. «Діалог» походить від грецького «dialogos», що означає розмову, особливий вид спілкування. З філософської точки зору, діалог є інформативною та екзистенційною взаємодією між сторонами, які комунікують, за допомогою якого відбувається взаєморозуміння (Кисельова, фон Добенек 2017).

Діалог є основою і ґрунтом сучасної цивілізації, її базових, фундаментальних інституцій. Саме діалог дає можливість відшукувати відповіді на ті виклики, з якими стикається будь-яка спільнота. Діалог є способом, який дозволяє узгодити розбіжні інтереси, артикулювати спільні цінності, на основі яких можлива спільна дія задля загального блага (Кисельова, фон Добенек 2017).

Що стосується політичного діалогу, то під ним розуміється процес обміну думками, судженнями, пропозиціями між усіма зацікавленими суб'єктами політичного процесу для аргументованого переконання у

правильності вироблених політичних рішень, або зміни переконань шляхом сприйняття аргументів іншої сторони діалогу (Ротар 2007: 86).

Основою побудови та використання різних форм політичного діалогу є принцип відкритої комунікації, взаємоповаги на всіх рівнях між суб'єктами відносин, які володіють певними ресурсами. Політичний діалог є способом вираження політичних поглядів, думок та оцінок політичних суб'єктів, за допомогою якого досягається розуміння та згода між суб'єктами.

У контексті нашого дослідження йдеться про особливий політичний діалог, адже конфлікт, особливо війна, є максимально загостреною ситуацією. Тут йдеться про складний комплекс політичної, економічної, культурної, психологічної, інформаційної, правової взаємодії між державами заради досягнення миру. Важливу роль відіграють вірно підібрані технології, які виступають механізмами політичного діалогу (Корнієнко, Денисюк 2015: 242).

Отже, у цій статті під політичним діалогом розуміється комунікація між суб'єктами політичного конфлікту (війни), яка базується на основі наявної суспільно-політичної ситуації, складних культурно-психологічних (великі людські втрати) та потужних інформаційних умов підготовки і супроводу всього процесу взаємодії. Адже інформаційно-психологічна складова завжди присутня у будь-якій війні. Розглянемо атрибути політичного діалогу:

- 1) наявність двох або більше учасників діалогу з їх особливостями і відмінностями;
- 2) взаємний обмін інформацією, коли обидві сторони мають можливості висловитися;
- 3) готовність зрозуміти інформацію чи точку зору іншої сторони;
- 4) розробка спільної мови, умов діалогу, або інших особливостей;
- 5) присутність третьої сторони як гаранта дотримання міжнародного права і затвердження досягнутих домовленостей (Корнієнко, Денисюк 2015: 242).

Без цих основних атрибутів політичний діалог неможливий.

Нині можна виокремити два основні види політичного діалогу:

– політичний діалог, від якого очікується досягнення певного результату (домовленості).

Сюди можна віднести діалоги зі стратегічних питань (щодо вироблення стратегії відбудови держави після війни, національ-

ного бачення, проекту майбутнього, розробки національної програми розвитку тощо), але вони прийнятні лише тоді, коли є домовленість про завершення війни і виведення військ з території, коли учасникам надається можливість розробляти та пропонувати певні сценарії;

– політичний діалог, мета якого – домогтися певних змін у соціально-політичній сфері. Такі діалоги організуються для вироблення рекомендацій та конкретних пропозицій різних груп інтересів щодо вирішення цілком конкретної проблеми. Усі такі види діалогу націлені на зміну думок, позицій, поведінки учасників діалогу, на зближення позицій.

Саме цей вид діалогу дозволяє закласти основу для конструктивної комунікації та базових навичок співробітництва між політичними опонентами. Тобто до певної міри – це «підготовчі» політичні діалоги, які потім можуть вести до переговорів чи нових ініціатив. Наприклад, це підготовчий діалог для приведення конфліктуючих сторін до згоди провести переговори з метою зупинення війни чи іншого політичного конфлікту, досягнення компромісної угоди, визнання владою незалежності та кордонів іншої держави, погодження «правил гри» або кодексу честі між опонентами, щоб запобігти потенційній загрози застосування насильства (Денисюк 2022: 24).

Таким чином, діалог є інструментом, за допомогою якого можна досягти згоди. Найчастіше використовується конструктивний політичний діалог, щоб вийти із конфлікту, що затягнувся. Йдеться про процес реальної взаємодії, під час якої учасники прагнуть не лише висловити свою ідею з якогось питання, а скоріше всього вислухати інший бік, піклуючись про те, щоб розмова була ефективною. Це може закласти основу досягнення компромісу, зокрема політичного.

Коли розглядається пошук сценаріїв діалогу за умов війни, то виникають додаткові труднощі. Виходячи з вищесказаного, беремося стверджувати, що стратегія діалогу між державами ставить перед собою завдання визнання «іншої» сторони та її залучення до взаємодії. А це може відбутись лише завдяки діалогу культур між цими суспільствами. Важливу роль тут відіграє знаходження спільного у культурному та ціннісному просторі. Йдеться про те, що на перший план висуваються загальнолюдські цінності – сім'я, повага до особистості, людини, совість, гідність, демократія, через

які і вибудовуватиметься міждержавний політичний діалог.

Однак тут є певні проблеми. Насамперед, подібні політичні діалоги містять у собі нерівні умови міжкультурних обмінів і можуть призвести до загрози культурної безпеки. У цьому контексті безпека може бути визначена як здатність суспільства зберігати свій певний характер, традиції, мову, культуру, незважаючи на мінливі умови та реальні чи віртуальні загрози. Важливими є сталість традиційних схем мови, асоціацій, ідентичності та національних або релігійних практик, враховуючи зміни, які, за загальною оцінкою, є прийнятними (Денисюк 2022: 25).

Таке поняття безпеки справедливо сприймається як фундаментальна потреба кожного суспільства, включаючи як його культурні проблеми, так і центральні питання міжнародних відносин, до яких необхідно звертатися за існуючих умов.

У зв'язку з цим для ефективного міждержавного політичного діалогу необхідно отримати «позитивні» відповіді на такі головні питання:

1. Чи готові учасники політичного конфлікту до діалогу?
2. Які особливості та ресурси має кожна сторона конфлікту?
3. Як осмислити особливості іншої культури та побудувати нові відносини між державами?
4. Що потрібно зробити для того, щоб організувати збалансований міждержавний діалог?

Розглянемо, як приклад, теоретично можливий діалог України з Росією у майбутньому. Звичайно, що важливими є оцінки реальної політичної ситуації і реальні втрати сторін за період війни. Адже від цього залежить готовність держав до діалогу.

Існують різні дані, але, коли Росія напала на Україну, загинули щонайменше 8 тисяч цивільних, з яких 487 дитини. Це цифри, які документально підтверджені, але реальна кількість загиблих є набагато більшою. Найбільша кількість жертв серед цивільних – понад 3,2 тисячі людей – припадає на березень 2022 р. За даними ООН, після того, як у 2014 році Росія анексувала Крим, а на Донбасі розпочався конфлікт за участі підтримуваних Росією бойовиків-сепаратистів, і до кінця 2021 року, в Україні загинули близько 14,4 тисячі людей, із яких близько 3,4 тисячі – цивільні (Мирний, Шевчик 2022).

На гарячих ділянках фронту російські військові щодня втрачають вбитими «приблизно 500» солдатів, а Україна – «десяту частину від цієї кількості». Йдеться про кількість загиблих близько 10 тисяч осіб. Кількість загиблих з російського боку західні союзники України оцінюють у 100 тисяч (Арестович вперше назвав загальну кількість втрат України у війні : 2022).

Війна Росії проти України спричинила велику хвилю біженців. Загалом приблизно за рік війни із понад 8 млн українців, які виїхали до Європи, майже 5 млн зареєструвалися в системі тимчасового захисту ЄС. Приблизно 3 млн українців за час війни потрапили до Росії, однак ця цифра стосується лише перетину кордону, і не дає можливості зрозуміти, чи був переїзд до Росії добровільним чи примусовим. Там також вказують на відсутність статистики щодо зворотного перетину кордону. За різними оцінками, від початку російського вторгнення понад 7 млн українців були змушені залишити свої домівки і переїхати в інші регіони України. Щодо загальної суми прямих збитків, що завдано інфраструктурі України через російське вторгнення, то вона становить близько 120 млрд доларів.

Це лише частина від реальних втрат, але вже дуже значна для українського суспільства. Держава-агресор теж має великі втрати, про які влада Росії буде змушена давати пояснення власним громадянам.

Виходячи на майбутній політичний діалог, Україна буде оприлюднювати таку інформацію, зокрема, знищення Росією людського капіталу в Україні, економічних, екологічних, культурних збитків, недотримання норм міжнародного права тощо. Це будуть ті проблеми, які ускладнюватимуть переговори і вимагатимуть реагування у вигляді фінансування програм компенсації, відновлення для України та вироблення стратегії майбутнього.

Звичайно, розглядається ситуація з побудовою діалогу за умов, що війна підходить до завершення і створюється ґрунт для побудови нової комунікації. І тут важливими є перевага України щодо отримання сучасного озброєння, перемоги на фронті.

Також важливими факторами виступають: зміцнення громадянського суспільства в Росії, зміна політичної влади і політичного режиму. Тоді можна говорити, про часткове зближення рівнів політичної культури, що є позитивним для побудови міждержавного політичного діалогу.

Нині політична культура російського суспільства є переважно підданською. Репресії, авторитаризм та інформаційне «зомбування» владою громадян спрямовані на підтримку війни проти України та реалізацію мрії про побудову, так званої «імперії», або повернення до Радянського Союзу. Неповага до власних громадян, «придушення опозиції» і знищення українців свідчать про страх російської влади. Незалежна Україна продемонструвала позитивний приклад реалізації стратегії Євроінтеграції. І це мало підтримку у частини прогресивно налаштованих росіян. Це одна з причин, чому діюча влада Росії розпочала війну, яка, на її думку, мала швидко надати контроль над Україною.

Проте політична культура, цінності та менталітет українців суттєво відрізняється від росіян. Волелюбність, незалежність і відстоювання своєї державності, ідентичності сприяли ще більшій згуртованості українців, які демонструють героїзм усьому світові. Як результат, Україна, будучи набагато меншою за розмірами і чисельністю населення, достойно протистоїть агресору.

Тому лише новий рівень культури російського суспільства, нова демократична влада можуть стати підґрунтям для побудови взаємодії з Україною на основі поваги до культури, державності, незалежності України, вибору громадянами євроінтеграційного курсу тощо.

Одним із важливих моментів для досягнення політичного діалогу, за умов, які розглянуті вище, є інформаційна складова. Відомо, що будь-які війна чи конфлікт мають інформаційно-психологічну складову, яка містить маніпуляції і пропаганду. Посуті, інформаційна війна є частиною традиційної війни. Проаналізуємо, що публікується у ЗМІ країни-агресора. Для цього був здійснений моніторинг новин з російських державних ЗМІ та російських сайтів, що прицільно поширюють російську дезінформацію.

До прикладу, з усіх новин про війну в Україні пропагандисти приділяли найбільше уваги таким темам, як бойові дії та вплив санкцій на економіку Росії. Окрім цього, російські ЗМІ продовжували публікувати матеріали про «зовнішньої загрози» з боку Заходу, або ж акцентували увагу на позитивні для себе міжнародні новини. Йдеться про застосування масиву політичних технологій для отримання підтримки росіянами політики уряду.

Які ж теми є найактуальнішими в російських ЗМІ? Звичайно, війна та заклики до геноциду. Одним із центральних наративів російського (дез)інформпростору є протистояння «нацистам» та їх «національним батальйонам». Пропагандисти продовжують налаштовувати росіян проти українців. Схоже на те, що риторика стає все більш людожерською.

Російська армія зазнала численних поразок в боях на Київщині, сході та півдні України і, як наслідок, стали очевидними злочини РФ, яким уряд Росії почав шукати ідеологічне обґрунтування. У Російській Федерації вже прямо говорять про необхідність знищення українців як нації. Те, що це відкрито озвучується і демонструється, є сутністю російської політики щодо України. Адже інформаційна складова війни з боку Росії частково базується на брехні, якою вона маскує свої справжні цілі.

Аналізуючи статтю, яка опублікована на російському державному ресурсі РІА «Новості» під назвою «Що Росія має зробити з Україною», можна побачити стратегію Росії. У цій статті йдеться про те, що «всі, хто проти російської агресії (а це вся Україна), повинні пройти, так звану, «денацифікацію». Відкрито проголошується, що необхідно запровадити репресії та жорстку цензуру, зокрема у сферах освіти та культури, проти українців. Війна – це «справедливе покарання» для українців» (Сергейцев : 2022.).

Коли ці аргументи не працюють, росіяни починають використовувати залякування (словесні погрози та постійні масовані ракетні удари по критичній інфраструктурі та цивільним об'єктам), або шантаж (починають згадувати про ядерну зброю).

Такі публікації у ЗМІ Росії свідчать про неможливість на сьогодні політичного діалогу з Україною. Адже одна зі складових політичного діалогу це спільна система цінностей і прагнення до консенсусу.

Як же побудувати політичний діалог між державами, які знаходяться у стані війни чи конфлікту? На мій погляд, логічною є побудова певних етапів діалогу. Спочатку повинна бути припинена і визнана дискримінація та геноцид проти українців. Далі мають бути усунені перепони (зокрема, стереотипи), які заважають равноправному діалогу між учасниками конфлікту. Надалі потрібно об'єднати зусилля політиків і громадськості для розробки програм і заходів у сфері освіти, культури і ЗМІ, спільно вивчати простір (в якому можливий

вільний і толерантний обмін ідеями, досвідом, що сприяють вільній участі в інтерактивній комунікації).

Політичний компроміс сьогодні можна визначити як політичну угоду, що укладена між конфронтаційними політичними силами. Подібна угода передбачає наявність поступок, в основі яких лежить самообмеження політичних сил, їхніх устремлінь, відмови від другорядних цілей.

Проте, чи можливий компроміс, коли одна держава зухвало почала війну проти іншої держави? Відомо, що компроміс – це, перш за все, спосіб вирішення конфлікту, заснований на взаємних поступках. Політичний компроміс став природним засобом мінімізації інформаційно-психологічного протистояння. Зрозуміло, що при вирішенні політичного (інформаційно-психологічного) протистояння часто зберігається стійке негативне ставлення протиборчих сторін друг до друга. Воно виражається в негативних емоціях, висловлюваннях, публікаціях тощо.

Як же відбувається укорінення компромісу у свідомості громадян? Тут є ефективними політико-комунікативні технології, спрямовані на коригування негативних думок, настроїв, поведінку та оцінкові судження у період досягнення політичного компромісу між протиборчими сторонами.

Механізмами політичного діалогу виступатимуть політичні технології, логіка використання яких така.

По-перше, зміна негативної тональності дипломатичної лексики на позитивну. У повідомленнях ЗМІ про зустріч міністрів закордонних справ та перших осіб конфліктуючих сторін, у відповідях офіційних представників міністерства закордонних справ на питання ЗМІ, у виступах політиків повинні зустрічатися словосполучення з лексемами «діалог», «відносини», «співпраця», «взаємодія», «партнерство», «спільна програма», «спільна стратегія» тощо. Вони сприятимуть створенню позитивного образу держав у свідомості масового споживача інформації.

По-друге, використання ЗМІ деяких методів маніпулювання, здатних коригувати негативний образ, створений раніше, у період конфронтації між державами, на позитивний:

– «образ ворога» трансформується у «образ друга» чи «образ партнера», тобто штучно створюється «дружелюбність»; у результаті після напруження емоцій люди можуть відчути стан, схожий на змінений

стан свідомості. Згадаємо одне із досягнень радянсько-американської дипломатії, так званий «Договір про розрядку напруженості, обмеження гонки озброєння», відомий в історії під назвою «Гельсінських угод»;

– залучення «лідерів громадської думки»;

– «повторення», що базується на простому багаторазовому повторенні будь-якої інформації, внаслідок чого подібна вона закріплюється у пам'яті аудиторії та надалі актуалізується.

По-третє, використання «білого» піару, спрямованого на формування позитивного образу сторін-партнерів.

При веденні подібної пропаганди можливі такі прийоми інформаційно-психологічного впливу:

– «перенесення», або «трансфер»;

– «посилання на авторитет» тощо.

По-четверте, для пропагандистської трансляції партнерських (дружніх) відносин слід звертатися до таких засобів інформаційно-психологічного впливу, як ЗМІ, кіно та відеоматеріали пропагандистського характеру, Інтернет, допоміжна діяльність за допомогою спеціальних заходів, акцій.

По-п'яте, вибудовування міждержавного політичного діалогу у різних сферах: культурній, соціально-економічній (наприклад, постачання товарів і пропозиція послуг), освітній та інших.

Політичний діалог ефективний тоді (зауважимо, що він не завжди досягається), коли учасники конфлікту розуміють, що перемога в інформаційно-психологічній війні завжди не остаточна. Будь-який негативний епізод, привід може спричинити протистояння. Головною умовою реалізації політичного діалогу є готовність сторін вийти на рівень політичного компромісу. Важливим є високий рівень політичної культури громадян, що виступає ґрунтом для розвитку демократії і цивілізованого життя на основі взаємної поваги. На сьогодні, на мій погляд, ще не склались умови для побудови політичного діалогу між Росією і Україною, адже агресія з боку Росії продовжується. Тому пошук шляхів ефективних впливів на державу-агресора є вельми актуальним для аналізу і прогнозування шляхів закінчення війни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Kononenko, V., Tymchenko, L., Tarakhonuch, T. 2022. Political and Legal Aspects of the Right of Peoples to Self-determination in the Light of Russian Aggression against Ukraine (Modern View). *European Studies*. Vol. 9 (2): 62-79.
2. Кононенко, В. П. 2018. *Вирішення територіальних спорів Міжнародним Судом ООН: теорія і практика* : монографія. Київ-Одеса : Фенікс.
3. Кисельова, Т., фон Добенек, Д. 2017. Аналітична доповідь за результатами дослідження Діалоги на рівні громадянського суспільства в Україні: основні тренди та ризики. *Центр Медіації та Миру*. URL: <https://md.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Track-III-Dialogues-in-Ukraine-Policy-Paper-UKR-2017.pdf>
4. Ротар, Н. 2007. Діалогові форми політичної участі: передумови та перспективи становлення в Україні. *Політичний менеджмент*. Київ 1: 75-92.
5. Корнієнко, В. О., Денисюк, А. В. 2015. Особливості, значення та умови реалізації діалогу в просторі політичних відносин, *Гілея: науковий вісник*. Київ : Гілея 100: 241-244.
6. Кононенко, В. П., Новікова, Л. В. 2016. Збройні конфлікти як засіб вирішення територіальних спорів в епоху глобалізації, *Публічне право*. 2: 174-181.
7. Денисюк, А. В. 2022. Політичний діалог в умовах глобалізаційних змін. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології»* 41: 23-29.
8. Мирний, М., Шевчик, О. Втрати серед цивільних громадян та об'єктів від вторгнення Росії, *Zmina*. URL: <https://zmina.info/articles/vtraty-sered-czyvilnyh-gromadyan-ta-obyektiv-vid-vtorgnennya-rosiyi-onovlyuyetsya/>
9. Арестович вперше назвав загальну кількість втрат України у війні. 2022. *Radiosvoboda*. 11.06.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-arestovych-vpershe-nazvav-zahalnu-kilkist-vtrat-ukrayiny-u-viyuni/31893636.html>
10. Сергейцев, Т., 2022. Что Россия должна сделать с Украиной, *Риа Новости*. URL: <https://ria.ru/20220403/ukraina-1781469605.html>

Стаття надійшла до редакції 10.11.2022.

Стаття рекомендована до друку 30.11.2022.

Anastasiia Denysiuk

PhD Student of the Department of Social and Political Sciences,
Vinnytsia National Technical University,
Khmelnyske Shosse St., 95, Vinnytsia, 21000, Ukraine
anastasiadiadema@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9987-4290>

MECHANISMS OF IMPLEMENTATION OF POLITICAL DIALOGUE IN CRISIS CONDITIONS

The problem of building a political dialogue in the conditions of a political crisis is considered. The concepts of «dialogue», «political dialogue», and «compromise» are analyzed. Attention is focused on the problem of building a dialogue between states during the war. The attributes of political dialogue that allow creating a platform for mutual understanding are highlighted. These are: the presence of two or more participants with their characteristics and differences; mutual exchange of information, subject to the opportunity to speak; readiness to understand the point of view of the other party; development of a common language, dialogue conditions, or other features; the presence of a third party as a guarantor of compliance with international law and approval of the agreements reached. The informational and psychological aspect of the political crisis is analyzed. The informational and psychological aspect of the political crisis is analyzed. The importance of preparing citizens for political dialogue is determined.

Cause-and-effect relationships between the use of information and communication technologies and the effectiveness of political dialogue between participants in a political conflict at the interstate level have been revealed. The main components of informational and psychological warfare, which must be taken into account in order to build a political dialogue, are highlighted.

The information and communication technologies used by the Russian Federation in the war against Ukraine are analyzed. Factors that may become the basis of civilized interaction in the future are considered. Effective mechanisms of political dialogue are defined.

Keywords: *political dialogue, political crisis, negotiations, war, information war, political communication, propaganda, democracy, political values, political compromise*

REFERENCES

1. Kononenko, V., Tymchenko, L., Tarakhonch, T. 2022. Political and Legal Aspects of the Right of Peoples to Self-determination in the Light of Russian Aggression against Ukraine (Modern View). *European Studies*. Vol. 9 (2): 62-79.
2. Kononenko, V. P. *Settlement of territorial disputes by the UN International Court of Justice: theory and practice*: monograph. Kyiv-Odesa: Phenix, 2018. (in Ukrainian)
3. Kiselyova, T., von Dobenek, D. 2017. Analytical report based on the results of the study Dialogues at the level of civil society in Ukraine: main trends and risks. *Center for Mediation and Peace*. URL: <https://md.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Track-III-Dialogues-in-Ukraine-Policy-Paper-UKR-2017.pdf> (in Ukrainian)
4. Rotar, N. 2007. Dialogic forms of political participation: prerequisites and prospects of formation in Ukraine. *Political management*. Kyiv. 1: 75-92 (in Ukrainian)
5. Kornienko, V. O., Denysiuk, A. V. 2015. Peculiarities, significance and conditions of dialogue implementation in the space of political relations. *Gilea: Scientific Bulletin*. Kyiv: Gilea. 100: 241-244 (in Ukrainian)
6. Kononenko, V. P., Novikova, L. V. 2016. Armed conflicts as a means of resolving territorial disputes in the era of globalization. *Public law*. 2: 174-181 (in Ukrainian)
7. Denysiuk, A. V. 2022. Political dialogue in the conditions of globalization changes. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 41: 23-29 (in Ukrainian)
8. Myrnyi, M., Shevchyk, O. 2022. Losses among civilians and objects from the invasion of Russia. *Zmina*. URL: <https://zmina.info/articles/vtraty-sered-cyvilnyh-gromadyan-ta-obyektiv-vid-vtorgnennya-rosiyi-onovlyuyetsya/> (in Ukrainian)
9. Arestovych for the first time named the total number of losses of Ukraine in the war. 2022. *Radiosvoboda*. 11.06.2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-arestovych-vpershe-nazvav-zahalnu-kilkist-vtrat-ukrayiny-u-viyini/31893636.html> (in Ukrainian)
10. Sergeytsev, T., 2022. What Russia should do with Ukraine. *RIA News*. URL: <https://ria.ru/20220403/ukraina-1781469605.html> (in Russian).

The article was received by the editors 10.11.2022.

The article is recommended for printing 30.11.2022.